

LEMBRANZA DE MANUEL RODRÍGUEZ LÓPEZ

Andei nestes días de outono a revisar os umbrais de palabras, os textos limiares que foron adral e obertura á publicación dos traballos gañadores, en poesía e narrativa, nas convocatorias precedentes deste premio literario en honra e memoria do estimado escritor Manuel Rodríguez López.

Eu como membro do xurado dende a súa primeira edición xa fora lendo eses textos nos correspondentes libríños anuais, pero hoxe que os teño xuntos e fago seguida unha lectura dos autores que me precederon no labor que este ano a min se me encomenda, decátome de cómo vai de adiantada a “tese *cum lauden* de corazón, vivencia e terra” que sobre Manuel Rodríguez López se está a escribir ano tras ano sobre quen amou en garimosa e xenerosa desmesura altas palabras como: familia, amor, Galiza, idioma, entrega e fe, e amizade, e terra natal ou Paradela.

Amizade, digo, e adentro quen están decote a difundir, a falar, a escribir co corazón desbordado sobre quen foi compañeiro exemplar de tan breve pero tan densa vida compartida. E digo os seus nomes: Xesús Mato, Xosé Manuel Carballo, Xulio Xiz, e Manuel Blanco (dende Barcelona), e con todos Xosé Manuel Mato, alcalde de Paradela, dando apoio humano e institucional a toda a actividade que están a desenvolver (xunto á familia, con Santi á cabeceira) a prol de manter vivo o recoñecemento que merece Manuel Rodríguez López, que xa foi nomeado fillo predilecto e dá nome ó Centro Cultural da súa vila.

Eu, de tódalas miñas actividades vitais, son esencialmente poeta. E é polo 72, ano da publicación do meu primeiro libro, que o sempre amigo Paco Campos (hoxe recoñecido xornalista, e docente, e director dos medios de comunicación autonómicos galegos) era o compañeiro diario co que compartín ilusións e proxectos como foi o inicio en *Edicións Celta* de Lugo da colección de poesía *Ruanova* onde viu a luz o meu *Pranto irmán*.

¿ Que a que vén que conte este episodio ?. É daquela, con 16 ou 17 anos de idade, cando por Paco Campos (entón crítico literario do diario *El Progreso*) chega ás miñas mans o segundo libro publicado de Manuel Rodríguez López: “*Saudade no bulleiro*” (ano 70).

Libro este que me impactou de forma que foron poemas para ler e reler moitas veces e nos que, eu adolescente, achaba tanta claridade e tanta verdade que resultaba un tesouro de palabra descarnada, de quen descoñecido, ata entón para min, escribía aqueles versos desde Catalunya. Sabía pouco máis de quen tan só era o manifesto dun poeta galego na emigración, pero si souben que me engaiolou xa dende o primeiro e maxistral poema dese libro. Cito os seis versos primeiros:

*Sinto a nenez lonxana
arbolando na eira,
xogando co balón feito de trapos,
un tiracoios i aquil carromato.
-Son moi probes os Magos das aldeas
i os da vila non chegan ás bisbarras-*

que me engaiolou en poemas, digo, ata o punto de memorizalos. Que me engaiolou mesmo, insisto, dende ese heptasílabo perfecto do título e que daquela investiguei para saber cál era a mensaxe que o autor tencionaba transmitirnos xuntando aquelas dúas palabras. De “*saudade*” si: dor da ausencia ou lembranza nostálxica por algo ou alguén querido pero distante. Estaba claro. Pero de “*bulleiro*”, só atopaba -creo acordar- significados como: lodo que se forma nos camiños despois da chuvia, ou paraxe pantanosa, ou lugar onde nace a auga, ou manancial que abrolla no chan... O caso é que por Ánxel Fole (con quen por eses anos frecuentaba eu asiduas conversas de media tarde no ventanal de *El Regio* que daba á ronda da muralla) souben que “*bulleiro*” podía ter, tiña, un significado figurado referido a feitos e actitudes que degradan ou envilecen. E por moitos anos aquel título do libro de Manuel Rodríguez López era para min, en traducción libre: “*Dor nostálxica das cousas distantes amadas dende o lugar de vivir de preto todo o que degrada e envilece a vida e as accións do home*”. (¡Tiña lería a libérrima transcripción miña de “*Saudade no bulleiro*”!). En todo caso, inquedaante título para un libro de poemas denunciador e contundente. Ese foi o meu primeiro achegamento a unhas páxinas nos que o autor semellaba delongar os versos, o idioma dos versos, e a vida, e mesmo as mans da vida. E mesmo parecíame que o poeta andaba a petar nas portas pechadas das consciencias, sen moito achar quen as abriera.

Canto estou a contar, repito, corresponde ós anos 72/73, ata que a metade dos 80 (co regreso de Manolo a Galiza, a Lugo) é Xulio Xiz quen mo presenta ó ter coincidido

os tres como membros do xurado dun premio literario. A partir de aí comezamos unha amizade que foi medrando co tempo cara á absoluta confianza, ata o punto de que el (de trato cordial, sempre calmoso e prudente) sabedor de que un libro meu era finalista do Premio Nacional de Poesía en Madrid, dicíame que o tería ganado de non ser eu un poeta de gramática rara e de escritura demasiado escura: “-*Tes que escribir menos hermético*”, díxome en máis dunha ocasión. Eu atalláballe coas razóns que sempre me habitaron e me habitan a respecto deste tema, e que por xa manifestadas outras veces non vou a expoñer aquí. Esta circunstancia cóntovola para que saibades que naquela confianza nosa había tamén discrepancias, literarias sobre todo, cómo non. Coido que anos despois cando co meu libro máis críptico (de *cripta*) me concederon o *Premio Nacional da Crítica*, o premio *Martín Codax* e volvín, ademais, ser finalista do *Premio Nacional de Poesía*, díxenlle en voz alta mirando ó ceo: “-*Ves Manolo, non levabas razón*”. Na parte laudatoria, pola contra, alabábame como recitador. Recordo que máis dunha vez nalgún café ou de paseantes polo parque Rosalía traía poemas seus para oídos na miña voz, e eu honradísimo (de *honra* e de *honradez*) aplicábame cun ton sonorísimo e interpretador que o emocionaba.

E ¡ cousas da vida!. Será por decembro do 93 ou primeiros do 94 cando -con Manolo ausente- ante un auditorio especialmente entusiasta e numeroso (e Xulio Xiz non me deixará mentir) volva a ler un fermoso poema seu que foi aplaudido (en homenaxe a el) de xeito excepcional e que penso que é dos máis valiosos, e non son poucos, de cantos nos deixou Manuel Rodríguez López. (Foi no acto de presentación de *Aliad-Ultreia/ Poesía e Pintura*, e o poema titúlase “*Xogade, pombiños garuleiros!*”); transcribo dous fragmentos:

*Xogade ó taborete, a pillar,
á pita cega, á billarda,
ós marcos e á estaca,
e a quen máis corra
e resalve máis sebes.*

E segue cuns cativantes e corais versos dialogados:

*(Ti que estás no taborete
¿que comiche?
- Pan rolete*

*¿Darasme un pouco del?
- Darei, darei.
Sube ti, que eu baixarei).*

Ata aquí esta lembraza, necesariamente breve, do amigo Manuel-Oreste Rodríguez López. O autor doutros dous libros de poemas, de un de narrativa de reencontro coa aldea, de dous volumes con crónicas de galegos en Catalunya, dun libro de viaxes con Fole, o traductor da “*Atlántida*” de Verdaguer, pero para min (sempre preferente) o autor de *Saudade no bulleiro*, aquel libro do ano 70 que custaba 75 pesetas e que levaba un prólogo en catalán de Roger Canicio, e do que aínda sei versos de memoria. Por exemplo, páxina 48, poema “*Vestida de aldraxe e mouras cubizas*”. Recito en voz alta a última parte sen abrir o libro:

*I aínda hai poetas que cantan ás frores
e falan de meles i ensoñan amores
i alaudan e gaban e baten as maus
e din, a porfía, que somos irmáus.*

Manolo, amigo, como dixen ó comezo, xa é outono do ano 2004. Eu escribín un día (ti sábelo ben) que *a vida anda ávida e a morte é habilísima*. ¿É isto poesía hermética e escura?. Manolo, en breve, ímonos ver en Paradela... e xa falamos.

Xavier Rodríguez-Barrio